

Prawo UE i
Międzynarodowa Ochrona Praw
Człowieka

Ćwiczenia 2/6

Międzynarodowa ochrona praw
człowieka w systemie regionalnym
(europejskim)
cz. I - Rada Europy

dr Magdalena Półtorak

Prawo Międzynarodowe Publiczne
i Prawo Europejskie, WPiA UŚ

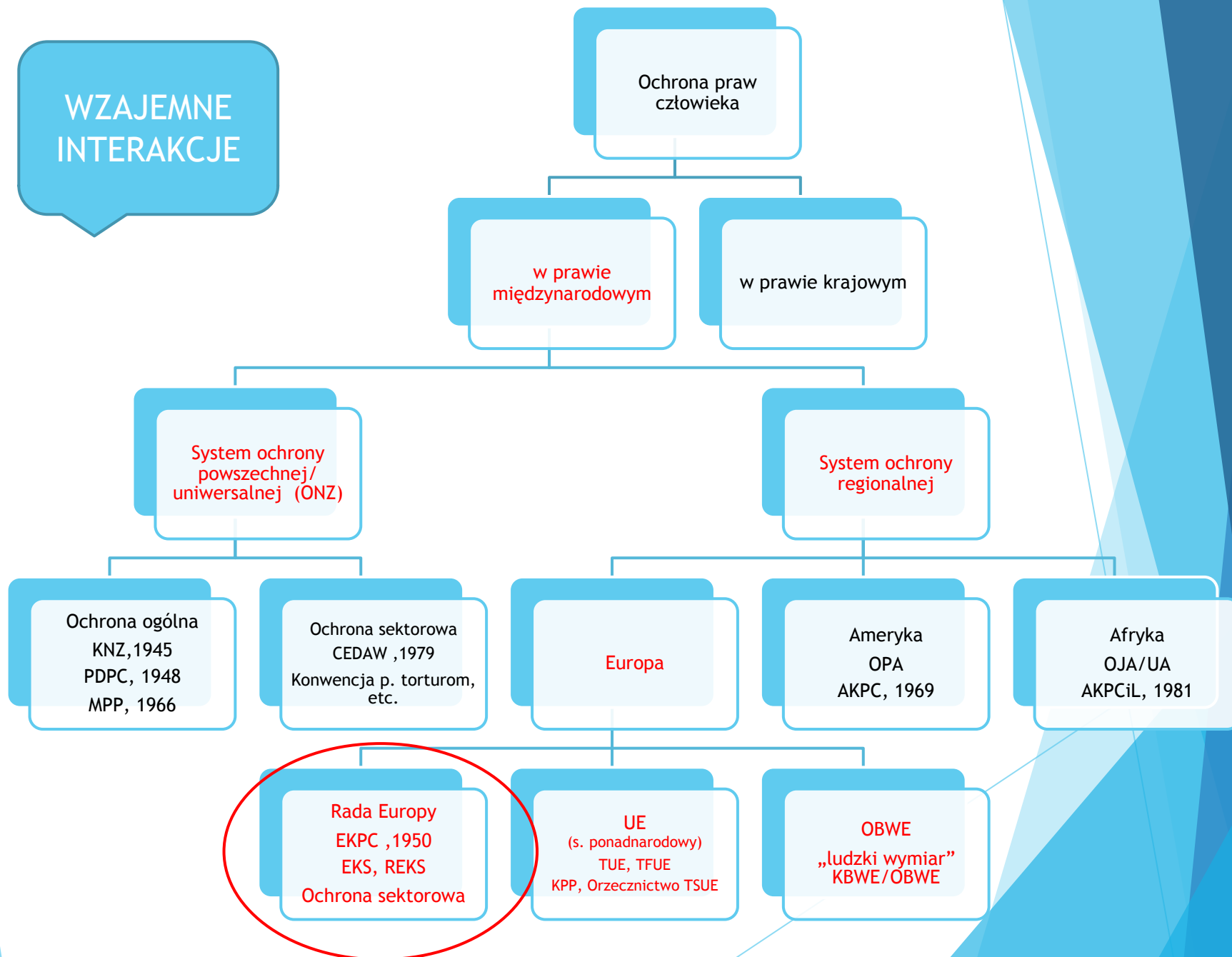
Ćwiczenia te poświęcone będą:

- ▶ Systemowi Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPC + protokoły dodatkowe)
- ▶ Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka (mechanizm działania, wybrane orzecznictwo)

A także w zarysie:

- ▶ Procedurom ochrony praw człowieka na podstawie Europejskiej Karty Społecznej i Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej
- ▶ Ochronie szczególnej w systemie RE na przykładzie Konwencji Stambulskiej z 2011 r.
- ▶ Działalności Wysokiego Komisarza RE ds. Praw Człowieka oraz Komisji Weneckiej

WZAJEMNE
INTERAKCJE

„Dorobek” Rady Europy stanowią przede wszystkim:

▶ *Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*
wraz z Protokołami dodatkowymi

▶ *Europejska Karta Społeczna*
i *Zrewidowana Europejska Karta Społeczna*

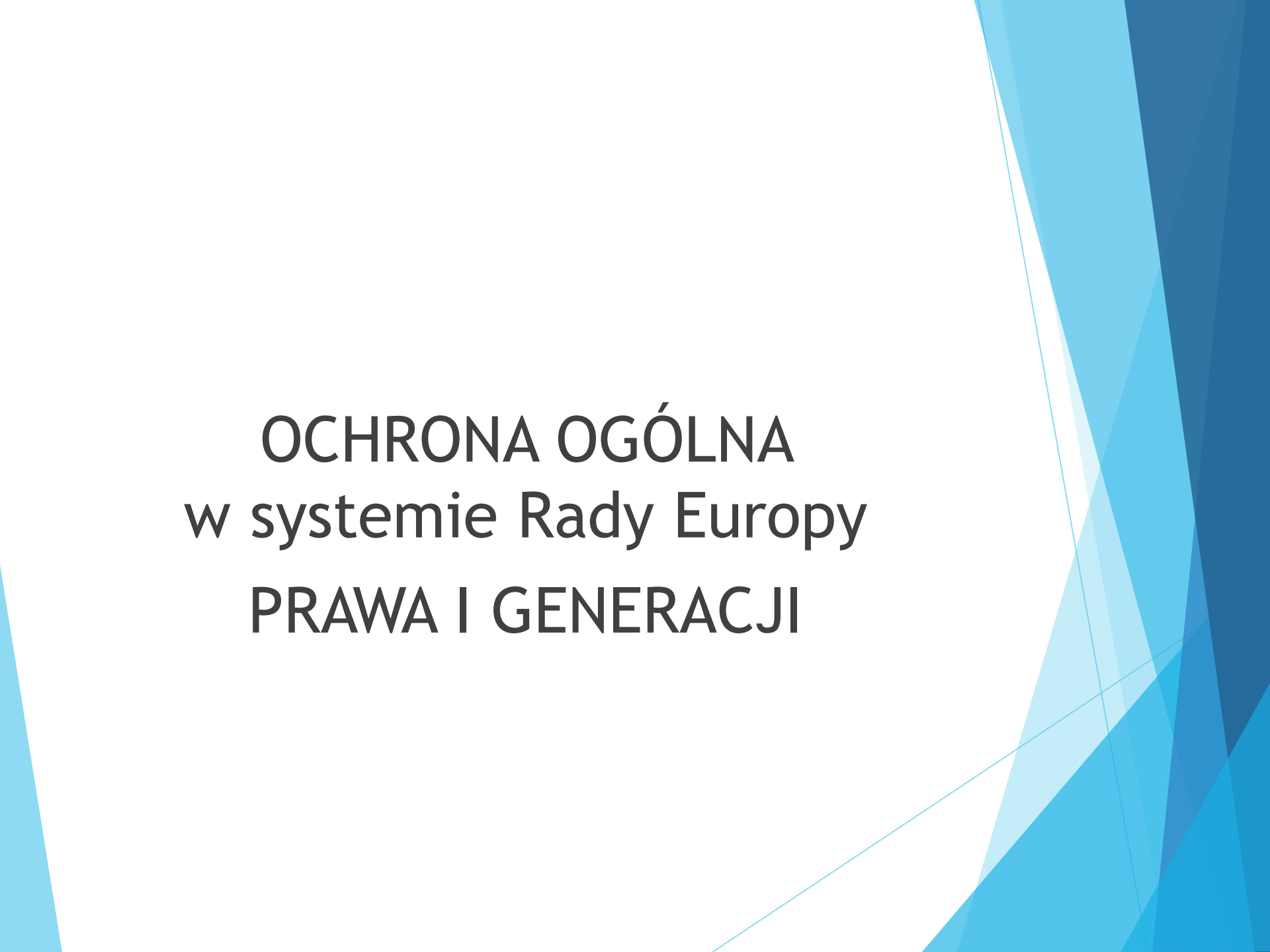
oraz

ponad 220 innych konwencji, rekomendacji
i rezolucji

(vide: Council of Europe, **Treaty Office**, Full list

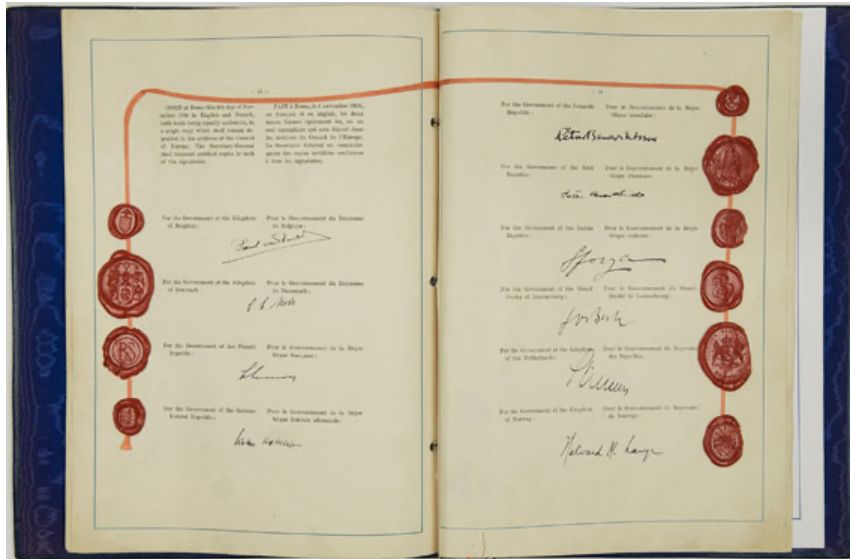
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list>)

Szerzej także: <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights#/>

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of blue, ranging from light sky blue to deep navy blue. These shapes are primarily located on the right side of the slide, creating a modern, dynamic feel.

OCHRONA OGÓLNA
w systemie Rady Europy
PRAWA I GENERACJI

Europejska Konwencja Praw Człowieka

- ▶ „perła w koronie” dorobku RE
- ▶ **Podpisana** w Rzymie w **4.11.1950 r.**, weszła w życie 3.09.1953 r.
- ▶ **Polska** podpisała EKPC 26.11.1991, **ratyfikowała** natomiast **19.01.1993 r.**
- ▶ 19.03. 1993 r. zostało złożone oświadczenie rządu RP o uznaniu jurysdykcji ETPC

Prawa i wolności zagwarantowane w EKPC

- ▶ Wynikają z samej Konwencji
- ▶ Wynikają z Protokołów dodatkowych

Konwencja chroni w szczególności:

- ▶ prawa do życia,
- ▶ prawa do rzetelnego procesu sądowego w sprawach cywilnych i karnych,
- ▶ prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego,
- ▶ wolności wyrażania opinii,
- ▶ wolności myśli, sumienia i wyznania,
- ▶ prawa do skutecznego środka odwoławczego,
- ▶ prawa do poszanowania mienia,
- ▶ prawa do głosowania i kandydowania w wyborach.

Konwencja zakazuje w szczególności:

- ▶ tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania,
- ▶ arbitralnego i bezprawnego pozbawiania wolności,
- ▶ dyskryminacji w korzystaniu z wolności i praw wymienionych w Konwencji,
- ▶ wydalania przez państwo jego obywateli lub odmawiania im prawa wjazdu,
- ▶ kary śmierci,
- ▶ zbiorowego wydalania cudzoziemców.

COVID -19 a derogacja zobowiązań państw

A propos:

Wytyczne Sekretarza Generalnej

<https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1f40>

ARTYKUŁ 15

Uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego

1. W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu, każda z Wysokich Układających się Stron może podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem, że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego.
2. Na podstawie powyższego przepisu nie można uchylić zobowiązań wynikających z artykułu 2, z wyjątkiem przypadków śmierci będących wynikiem zgodnych z prawem działań wojennych oraz zobowiązań zawartych w artykułach 3, 4 (ustęp 1) i 7.
3. Każda z Wysokich Układających się Stron korzystając z prawa do uchylenia zobowiązań poinformuje wyczerpująco Sekretarza Generalnego Rady Europy o środkach, które podjęła oraz powodach ich zastosowania. Informować będzie również Sekretarza Generalnego Rady Europy, kiedy podjęte środki przestaną działać, a przepisy Konwencji będą ponownie w pełni stosowane.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/webContent/6211154>

Dotychczas (stan na 22.04.2020) na art. 15 EKPC w związku z pandemią COVID -19 powołało się 10 państw (Polska - nie)

Europejski Trybunał Praw Człowieka

- ▶ **Sąd międzynarodowy** powołany w 1953 r. na podstawie *Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*
- ▶ Składa się z tylu sędziów ile jest państw członkowskich Rady Europy (47)
- ▶ **Polskim sędzią w ETPC jest obecnie prof. Krzysztof Wojtyczek**

Sędziami *ad hoc* natomiast:
prof. Michał BALCERZAK, prof. Elżbieta KARSKA, prof. Michał KOWALSKI
i prof. Janusz SYMONIDES

W latach 2012-2014 sędzią *ad hoc* była także prof. Barbara Mikołajczyk z WPiA UŚ.

Szerzej: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=court&c>

ETPC: podstawy prawne działalności

1. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_POL.pdf

2. Protokoły Dodatkowe do Konwencji (16)

https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/webContent/en_GB/7435985

3. Regulamin ETPC (wersja z 1.01.2020)

https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf

4. Praktyczne wyjaśnienia (w formie załączników do Regulaminu).

5. Porozumienie europejskie w sprawie osób uczestniczących w postępowaniu przed ETPC z 1996 r. (Dz. U. 2013/177).

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130000177/O/D20130177.pdf>

Strony EKPC

- ▶ 47 państw członkowskich Rady Europy

https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?p_auth=08hdb7c9

- ▶ Art. 59(2) EKPC - Unia Europejska może przystąpić do niniejszej Konwencji.
- ▶ Art. 6(2) TUE - „Unia przystępuje do EKPC”,
- ▶ 18.12.2014, TS UE - negatywna* opinia na temat projektu porozumienia w sprawie przystąpienia UE do EKPC

Szerzej:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=160882&doclang=PL>

* Ponadnarodowy charakter prawa UE

Właściwość ETPC

Trybunał jest właściwy do rozpoznania wszystkich spraw dotyczących interpretacji i stosowania Konwencji i jej protokołów, które zostaną mu przedłożone na podstawie artykułów 33, 34, 46 i 47.

Właściwość ETPC

- ▶ Art. 33 - sprawy międzypaństwowe,
- ▶ **Art. 34 - skargi indywidualne,**
- ▶ Art. 46 - odpowiedź na pytanie Komitetu Ministrów, czy strona wykonała zobowiązania wynikające z wyroku,
- ▶ Art. 47 - opinie doradcze (+ Protokół dodatkowy nr 16)

Właściwość ETPC

- ▶ Sprawy międzypaństwowe:
- ▶ Każda z Wysokich Układających się Stron może wnieść skargę do Trybunału, jeśli uważa, że inna Wysoka Układająca się Strona naruszyła postanowienia Konwencji lub jej protokołów.

(dotychczas: 24 skargi, w zaledwie 4 sprawach wydano wyroki:

Irlandia v. UK (I), 1978 *03.2016 - wniosek o rewizję wyroku!;

Cypr v. Turcja (IV), 2001 i 2014;

Dania v. Turcja, 2000;

Gruzja v. Federacja Rosyjska (I), 2014 i 2019.

Szerzej: https://www.echr.coe.int/Documents/InterState_applications_ENG.pdf

oraz https://www.echr.coe.int/Documents/Press_Q_A_Inter-State_cases_ENG.pdf

Właściwość ETPC

- ▶ Opinie doradcze na podstawie art. 47 (2 dotychczas)

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["ADVISORYOPINIONS"\],"itemid":\["003-2268009-2419060"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["ADVISORYOPINIONS"\],"itemid":\["003-3004688-3312583"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

- ▶ Opinia doradcza na podstawie Protokołu Dodatkowego nr 16:

„najwyższe sądy i trybunały” państw stron będą mogły zwracać się do ETPC o wydanie opinii doradczej w sprawach, które się przed nimi toczą

Opinia z 10.04.2019 w sprawie dzieci urodzonych przez surogatki

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["ADVISORYOPINIONS"\],"itemid":\["003-6380464-8364383"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Właściwość ETPC

- ▶ Art. 46 EKPC
- ▶ Jeśli Komitet Ministrów uważa, że Wysoka Układająca się Strona odmawia przestrzegania ostatecznego wyroku w sprawie, w której jest stroną może on, po doręczeniu tej Stronie formalnego zawiadomienia oraz na podstawie decyzji podjętej większością dwóch trzecich głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie, przekazać Trybunałowi zapytanie, czy ta Strona nie wykonała swojego zobowiązania (wynikającego z wyroku ETPC)

SKARGA INDYWIDUALNA

Art. 34 EKPC - Trybunał może przyjmować skargi każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez jedną z Wysokich Układających się Stron praw zawartych w Konwencji lub jej protokołach.

Art. 1 EKPC - Wysokie Układające się Strony zapewniają **każdemu człowiekowi, podlegającemu ich jurysdykcji**, prawa i wolności określone w rozdziale I niniejszej konwencji.

Czynna legitymacja procesowa

- ▶ 1. „Każda osoba” (jednostka).
- ▶ 2. „podlegająca jurysdykcji” państwa strony,
- ▶ 3. uważająca, że stała się ofiarą naruszenia,
- ▶ 4. praw i wolności zawartych w EKPC lub jej protokołach dodatkowych

Wymogi dopuszczalności skargi indywidualnej - art. 35 EKPC

- ▶ 1. Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero **po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym**, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego, **i jeśli sprawa została wniesiona w ciągu sześciu miesięcy*** od daty podjęcia ostatecznej decyzji.

*PD nr 15 (4 miesiące!)

- <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680084831>

*COVID-19 a środki nadzwyczajne

W dniu 16 marca 2020 r. Trybunał zawiesił bieg terminu, o którym mowa w art. 35 Konwencji, a zgodnie z którym skarga musi być złożona w terminie 6 miesięcy od dnia podjęcia ostatecznej decyzji w krajowym porządku prawnym. Zawieszenie, pierwotnie ustalone na okres jednego miesiąca, obecnie zostało przedłużone na okres wynoszący łącznie trzy miesiące.

Oznacza to, że skarżący, w przypadku których termin sześciomiesięczny zaczyna biec, biegnie albo wygasa w okresie od 16 marca 2020 r. do 15 czerwca 2020 r. mają dziewięć miesięcy na złożenie skargi do Trybunału licząc od dnia podjęcia ostatecznej decyzji w krajowym porządku prawnym.

Okres zawieszenia, o którym mowa powyżej będzie brany pod uwagę przez Trybunał przy ocenie zgodności składanych skarg z warunkami z art. 35 Konwencji.

Wyczerpanie drogi krajowych środków odwoławczych

- ▶ Art. 35 EKPC
- ▶ Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym,
(muszą to być środki **skuteczne i efektywne**)

Standardowe dokumenty wymagane w przypadku wyczerpania krajowych środków odwoławczych w Polsce:

1. Postępowanie cywilne

- wyrok sądu pierwszej instancji wraz z uzasadnieniem,
- wyrok sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem,
- w razie dopuszczalności skargi kasacyjnej: wyrok lub postanowienie Sądu Najwyższego wydane wskutek wniesionej skargi lub opinia pełnomocnika ustanowionego z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej;

2. Postępowanie karne

- wyrok sądu pierwszej instancji wraz z uzasadnieniem,
- wyrok sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem,
- w razie dopuszczalności kasacji: wyrok lub postanowienie Sądu Najwyższego wydane wskutek wniesionej kasacji lub opinia obrońcy wyznaczonego z urzędu o braku podstaw do wniesienia kasacji;

3. Inne postępowania

Postępowanie administracyjne:

- decyzja administracyjna organu pierwszej instancji,
- decyzja administracyjna organu odwoławczego,
- wyrok wojewódzkiego sądu administracyjnego wraz z uzasadnieniem,
- wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego wydany wskutek wniesionej skargi kasacyjnej lub opinia pełnomocnika ustanowionego z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi.

Czy skarga konstytucyjna w Polsce jest środkiem skutecznym i efektywnym?

- ▶ *Medyńska p. Polsce* (9.10.2003),
tak, jeśli:

Indywidualne rozstrzygnięcie naruszające EKPC zostało wydane bezpośrednio na podstawie przepisu krajowego niezgodnego z Konstytucją.

Istnieje rzeczywista możliwość wzruszenia ostatecznego rozstrzygnięcia opartego na niekonstytucyjnym przepisie prawa

Aby wykazać, że zachowany został termin sześciu miesięcy, o którym mowa w art. 35 § 1 Konwencji ...

...należy dostarczyć informacje oraz dokumenty potwierdzające **datę doręczenia ostatecznego orzeczenia** wydanego w sprawie wraz z uzasadnieniem.

- ▶ Jeżeli w danej sprawie nie istnieją skuteczne środki odwoławcze, **termin sześciu miesięcy biegnie od daty działania, zdarzenia lub orzeczenia będących przedmiotem skargi.**
- ▶ Bieg terminu sześciu miesięcy zostaje przerwany jedynie poprzez przestanie do Trybunału kompletnej skargi spełniającej wymogi określone w art. 47 Regulaminu Trybunału. **Termin ten upływa po sześciu miesiącach, nawet jeżeli ostatni dzień tego okresu wypada w niedzielę lub dzień wolny od pracy.**
- ▶ Formularz skargi oraz wszystkie niezbędne informacje i dokumenty muszą zostać wysłane do Trybunału najpóźniej w ostatnim dniu sześciomiesięcznego terminu.

Wymogi dopuszczalności skargi indywidualnej - art. 35 EKPC cd.

- ▶ 2. Trybunał **nie rozpatruje** żadnej **skargi** wniesionej w trybie artykułu 34, która:
 - a) **jest anonimowa*** lub
 - b) **jest co do istoty identyczna ze sprawą już rozpatrzoną** przez Trybunał **lub ze sprawą, która została poddana innej międzynarodowej procedurze**** dochodzenia lub rozstrzygnięcia, i jeśli skarga nie zawiera nowych, istotnych informacji.

Wymogi dopuszczalności skargi indywidualnej - art. 35 EKPC cd.

3. **Trybunał uznaje za niedopuszczalną** każdą skargę indywidualną wniesioną w trybie artykułu 34, jeśli uważa, że:
 - a) **skarga nie daje się pogodzić z postanowieniami niniejszej konwencji lub jej protokołów**, jest w sposób oczywisty **nieuzasadniona** lub **stanowi nadużycie** prawa do skargi; lub
 - b) **skarżący nie doznał znaczącego uszczerbku**, chyba że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu niniejszej konwencji i jej protokołów wymaga rozpatrzenia przedmiotu skargi oraz pod warunkiem, że żadna sprawa, która nie została należycie rozpatrzona przez sąd krajowy, nie może być odrzucona na tej podstawie.
4. **Trybunał odrzuca każdą skargę, którą uzna za niedopuszczalną** w myśl niniejszego artykułu. Trybunał może tak zdecydować w każdej fazie postępowania

Czasowa właściwość ETPC

- ▶ 1. Naruszenia przez państwa praw i wolności wynikających z EKPC **od momentu związania się przez państwo jej postanowieniami**
(zakaz retroakcyjnego stosowania EKPC)

W przypadku Polski - 19.01.1993 r.

Czasowa właściwość ETPC

- ▶ 2. ALE - ETPC może badać skuteczność krajowego postępowania wyjaśniającego **gdy dotyczy ono zabójstwa lub „podejrzanej śmierci”** poprzedzającej związane się danego państwa postanowieniami EKPC,

Czasowa właściwość ETPC

Retroakcyjne stosowanie EKPC, sprawa *Silih przeciwko Słowenii* - 2009, 71463/01

- ▶ 1. „znacząca część” procedury wykonana została po dacie wejścia w życie EKPC,
- ▶ 2. „zasada humanitarna” - odwołanie się do podstawowych założeń tworzących fundament EKPC,

Czasowa właściwość ETPC

- ▶ *Janowiec i inni przeciwko Rosji*
(sprawa katyńska) wyrok z 21.10.2013:
- ▶ 3. warunek: daty śmierci i ratyfikacji EKPC przez państwo nie może dzielić więcej niż 10 lat,

Wniesienie skargi indywidualnej do ETPC

► Art. 47 Regulaminu ETPC

https://www.echr.coe.int/Documents/Rule_47_POL.pdf

Skargę na podstawie Artykułu 34 Konwencji wnosi się **na formularzu skargowym** udostępnionym przez Kancelarię, o ile Trybunał nie postanowi inaczej. Skarga zawiera wszelkie dane wymagane w poszczególnych częściach formularza skargi.

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/forms/pol&c=>

Formularz musi zawierać:

- ▶ krótkie **streszczenie faktów oraz zarzuty**,
- ▶ wskazanie, które **prawa zawarte w Konwencji** zostały, zdaniem skarżącego, **naruszone**;
- ▶ informację o wykorzystanych wcześniej **środkach odwoławczych**;
- ▶ **kopie decyzji** wydanych w sprawie przez wszystkie odnośne organy władzy publicznej,
- ▶ **Podpis** skarżącego lub podpis pełnomocnika.

Jeżeli skarżący pragnie zachować **anonimowość**, należy niezwłocznie poinformować o tym Trybunał, podając przyczyny. Prezes Trybunału zdecyduje, czy taka prośba jest **uzasadniona**.

Na początkowym etapie postępowania ustanowienie reprezentanta prawnego nie jest konieczne.

Jeżeli jednak skarga ma być złożona za pośrednictwem pełnomocnika, należy wypełnić i podpisać odpowiednią rubrykę formularza.

Postępowanie przed ETPC - główne zasady

- ▶ **Postępowanie ma charakter pisemny.** Rozprawy z udziałem stron zwoływane są w wyjątkowych przypadkach, natomiast o każdej decyzji podjętej przez Trybunał skarżący jest informowany pisemnie.
- ▶ Sprawa jest rozpoznana **bez pobierania opłat sądowych.**
- ▶ Przymus adwokacki pojawia się na późniejszym etapie postępowania, kiedy Rząd zostanie poinformowany o wniesieniu skargi do Trybunału.
- ▶ Skarżący zobowiązany jest pokryć wyłącznie własne koszty (takie jak honorarium adwokata/radcy prawnego lub wydatki związane z uzyskiwaniem dodatkowych informacji i kopii dokumentów, a także koszty prowadzenia korespondencji).
- ▶ Po zarejestrowaniu skargi można ubiegać się o pomoc finansową na pokrycie kosztów pomocy prawnej. Nie jest ona jednak udzielana niezwłocznie i automatycznie, lecz może jedynie być przyznana na późniejszym etapie postępowania.

Postępowanie przed ETPC

- główne zasady cd.

- ▶ Jeżeli złożona skarga jest kompletna, Kancelaria ETPC poinformuje o założeniu akt sprawy (na numer których należy powoływać się w dalszej korespondencji).
Wtedy również skarżący może otrzymać zestaw kodów kreskowych, którymi należy oznaczać wszelką późniejszą korespondencję z Trybunałem.
- ▶ Kancelaria Trybunału może także zwrócić się do skarżącego o przedstawienie dodatkowych informacji lub szczegółów dotyczących skargi. W jego interesie leży niezwłoczne odpowiadanie na korespondencję z Kancelarii, gdyż nowe **akta, w których nie wpłynęła wymagana korespondencja, zostaną zniszczone po okresie 6 miesięcy.**
- ▶ Ponadto, jeżeli sprawa została skierowana do rozpatrzenia przez Trybunał, może on uznać, w razie udzielenia przez skarżącego odpowiedzi po upływie wyznaczonego terminu lub w razie braku odpowiedzi, że nie jest on już zainteresowany kontynuacją postępowania. W takim przypadku Trybunał może pozostawić skargę bez rozpoznania, uznać za niedopuszczalną lub skreślić ją z listy spraw.

Wniesienie skargi indywidualnej do ETPC

- ▶ **Nie ma charakteru suspensywnego** i nie powoduje wstrzymania wykonania rozstrzygnięcia krajowego będącego przedmiotem skargi.

Środki tymczasowe (art. 39 regulaminu)

- ▶ Na mocy Artykułu 39 Regulaminu Trybunału, Trybunał może zalecić zastosowanie środków tymczasowych, **wiązących** dla danego Państwa.
- ▶ Trybunał może zalecić Państwu-Stronie zastosowanie środków tymczasowych wyłącznie, jeżeli po zapoznaniu się ze wszystkimi istotnymi informacjami uzna, że **skarżący jest narażony na rzeczywiste ryzyko poważnej i nieodwracalnej szkody w przypadku niezastosowania środka.**
- ▶ Decyzja o zastosowaniu środka tymczasowego jest podejmowana przez Trybunał jedynie ściśle określonych przypadkach, w których występuje ryzyko poważnego pogwałcenia Konwencji.

INSTRUKCJA PRAKTYCZNA:

https://www.echr.coe.int/Documents/PD_interim_measures_POL.pdf

Postępowanie przed ETPC

Art. 26 EKPC:

W celu rozpatrzenia wniesionych spraw Trybunał zasiada w składzie:

- jednego sędziego,
- komitetów trzech sędziów,
- Izb siedmiu sędziów
- Wielkiej Izby siedemnastu sędziów.

(vide: https://www.echr.coe.int/Documents/Case_processing_Court_POL.pdf)

Postępowanie przed ETPC (kompetencje Wielkiej Izby)

- ▶ a) rozstrzyga skargi państwowe lub indywidualne jeśli Izba zrzekła się właściwości, albo - jeśli sprawa została przekazana Wlk Izbie w trybie odwołania od wyroku Izby (art. 43)
- ▶ b) postanawia w kwestiach przekazanych ETPC przez Komitet Ministrów zgodnie z art. 46 ust. 4; (odmowa przestrzegania wyroku przez Stronę)
- ▶ c) rozpatruje wnioski o wydanie opinii doradczych,

Postępowanie przed ETPC („dwuinstancyjność” - art. 43 EKPC)

- ▶ 1. W okresie 3 miesięcy od daty wydania wyroku przez Izbę każda ze stron postępowania może, **w wyjątkowych przypadkach**, wnieść o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby.
- ▶ 2. Zespół 5 sędziów Wielkiej Izby przyjmie wniosek, **jeśli sprawa ujawnia poważne zagadnienie dotyczące interpretacji lub stosowania EKPC i jej protokołów lub poważną kwestię o znaczeniu ogólnym**.
- ▶ 3. Jeśli zespół przyjął wniosek, sprawę rozstrzyga Wielka Izba w drodze wyroku.

Moc obowiązująca wyroków ETPC

- ▶ 1. **Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.**
- ▶ 2. Ostateczny wyrok Trybunału przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem.
- ▶ 3. Jeśli Komitet Ministrów uważa, że czuwanie nad wykonaniem ostatecznego wyroku jest utrudnione przez problem z wykładnią wyroku, może on przekazać to zagadnienie Trybunałowi w celu rozstrzygnięcia w kwestii wykładni. Decyzja o przekazaniu podejmowana jest większością dwóch trzecich głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

Moc obowiązująca wyroków ETPC

- ▶ 4. Jeśli **Komitet Ministrów** uważa, że Strona odmawia przestrzegania ostatecznego wyroku w sprawie, w której jest stroną **może** on, po doręczeniu tej Stronie formalnego zawiadomienia oraz na podstawie decyzji, podjętej większością dwóch trzecich głosów przedstawicieli uprawnionych do zasiadania w Komitecie, **przekazać Trybunałowi zapytanie, czy ta Strona nie wykonała swojego zobowiązania** na podstawie ustępu 1.
- ▶ 5. Jeśli Trybunał stwierdza, że miało miejsce naruszenie ustępu 1, przekazuje sprawę Komitetowi Ministrów w celu rozważenia środków, jakie należy podjąć. Jeśli Trybunał stwierdza brak naruszenia ustępu 1, przekazuje sprawę Komitetowi Ministrów, który kończy rozpatrywanie sprawy.

W związku z powyższym należy pamiętać, że:

- ▶ Trybunał NIE JEST upoważniony do unieważnienia decyzji władz krajowych lub uchylenia krajowych przepisów prawnych.
- ▶ Trybunał NIE ODPOWIADA za wykonanie swych wyroków. W momencie wydania wyroku odpowiedzialność przechodzi na Komitet Ministrów Rady Europy, którego zadaniem jest nadzorowanie wykonania wyroków i zapewnienie, aby zasądzone odszkodowanie zostało wypłacone.

Ponadto Trybunał ...

- ▶ ...NIE DZIAŁA jako sąd apelacyjny wobec decyzji sądów krajowych; nie rozpoznaje ponownie spraw, nie może też unieważnić lub zmienić orzeczeń sądów krajowych.
- ▶ ... NIE MOŻE interweniować w sprawie bezpośrednio u władz, na których działanie skarżący się powołuje (wyj. środki tymczasowe - jeżeli istnieje poważne niebezpieczeństwo zagrażające życiu lub zdrowiu skarżącego).
- ▶ ...NIE UDZIELA pomocy w znalezieniu pełnomocnika prawnego i opłaceniu kosztów sporządzenia przez niego wstępnej skargi.
- ▶ ...NIE MOŻE udzielać informacji o przepisach prawnych obowiązujących w państwie, przeciwko któremu skierowana jest konkretna skarga.

Moc obowiązująca wyroków ETPC

- ▶ Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał **orzeka**, gdy zachodzi potrzeba, **słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie** (*just satisfaction*).
- ▶ Szerzej:
https://www.echr.coe.int/Documents/PD_satisfaction_claims_POL.pdf

Wysokość zadośćuczynienia

Al-Nashiri p. Polsce (wyrok 24.07.2014)

- 100 tys. euro za szkody niemajątkowe (plus podatki),

Abu-Zubayda p. Polsce (wyrok 24.07.2014)

- 100 tys. euro za szkody niemajątkowe (plus podatki),
30 tys. euro koszty,

[tajne więzienia CIA]

Ale! np. *Tysiiąc p. Polsce* (wyrok 20.03.2007)

- 25 tys. euro + zwrot kosztów postępowania -
ok. 14 tys. euro [odmowa dokonania aborcji ze względów terapeutycznych,
brak skutecznych środków prawnych w razie takiej odmowy]

czy Adamkowski p. Polsce (wyrok 28.03.2019) - 3500 euro

[przebywanie w przeludnionej celi, ograniczenie prawa do sądu]

Moc obowiązująca wyroków ETPC

- ▶ **WYROKI PILOTAŻOWE**: art. 61 Regulaminu,
- ▶ 1. Trybunał może wszcząć procedurę wyroku pilotażowego i wydać wyrok pilotażowy, **gdy okoliczności faktyczne skargi wskazują na istnienie** w zainteresowanej Układającej się Stronie **problemu strukturalnego lub systemowego** bądź innej podobnej dysfunkcji, która spowodowała lub może spowodować **podobne skargi***.

*sprawy klonowe

Wyroki pilotażowe - Polska

- ▶ *Broniowski p. Polsce* (2004) - problem strukturalny dotyczący odszkodowań za mienie położone za Bugiem,
- ▶ Polska w 2005 r. przyjęła nowe prawo zapewniające finansowe zadośćuczynienie, które ETPC uznał za skuteczne i skreślił w latach 2007-08 ponad 200 podobnych spraw,

Wyroki pilotażowe - Polska

- ▶ *Hutten-Czapska p. Polsce* (2006) - problem strukturalny dotyczący nieprawidłowości przepisów regulujących wysokość czynszu,
- ▶ w marcu 2011 ETPC zakończył procedurę pilotażową uznając, że Polska prawidłowo zmieniła prawo,

Wyroki pilotażowe - Polska

- ▶ *Rutkowski i inni p. Polsce*
(7.07.2015) - problem strukturalny dotyczący zbyt niskiej wysokości odszkodowań zasądzanych przez sądy polskie w związku z przedłużającym się postępowaniem (art. 6 ust. 1 EKPC - rozsądny termin), 591 skarg

Najnowsze zmiany w systemie EKPC

- ▶ **Protokół Dodatkowy nr 16** (2.10.2013)
(Protokół UZUPEŁNIAJĄCY!)
 - Najwyższe sądy i trybunały Państw Stron będą mogły zwracać się do ETPC o **opinie doradcze** dotyczące kwestii związanych z interpretacją lub stosowaniem praw i wolności określonych w EKPC i jej protokołach dodatkowych,
 - Protokół **został dotychczas ratyfikowany przez 14 państw** (aby wszedł w życie koniecznych było 10 ratyfikacji), Polska - dotychczas go nie podpisała.
 - **Wszedł w życie 1.08.2018**

Tekst protokołu: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/conventions/rms/0900001680084832>

Zmiany w systemie EKPC oczekujące na wejście w życie

- ▶ **Protokół Dodatkowy nr 15** (24.06.2013)
(protokół ZMIENIAJĄCY!)
 - Skraca termin wniesienia skargi do 4 miesięcy (zamiast obecnych 6),
 - Do preambuły EKPC wprowadza odniesienie do zasady subsydiarności oraz potwierdzenie, że państwa strony posiadają margines swobody oceny w zakresie zapewniania praw i wolności określonych w EKPC,
 - Protokół **został dotychczas ratyfikowany przez 45 państw***, w tym Polskę (10.09.2015)

* BiH, Włochy

Tekst protokołu: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680084831>

Polska w systemie RE i EKPC

1. <https://www.coe.int/en/web/portal/poland>
2. <https://rm.coe.int/168070975d>
3. https://echr.coe.int/Documents/CP_Poland_ENG.pdf

Poland // 47 States, one Europe

Poland became the 25th **member State** of the Council of Europe on **26 November 1991**.

Ważne!

- ▶ Informacji dla skarżących najlepiej zasięgać wprost ze strony ETPC:
<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/pol&c>

- ▶ Skargę do Trybunału należy wysłać POCZTĄ na adres:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex

- ▶ Uwaga! wysłanie skargi faksem nie powoduje przerwania biegu terminu sześciu miesięcy

Więcej na:

- ▶ HUDOC Database - baza orzecznictwa ETPC

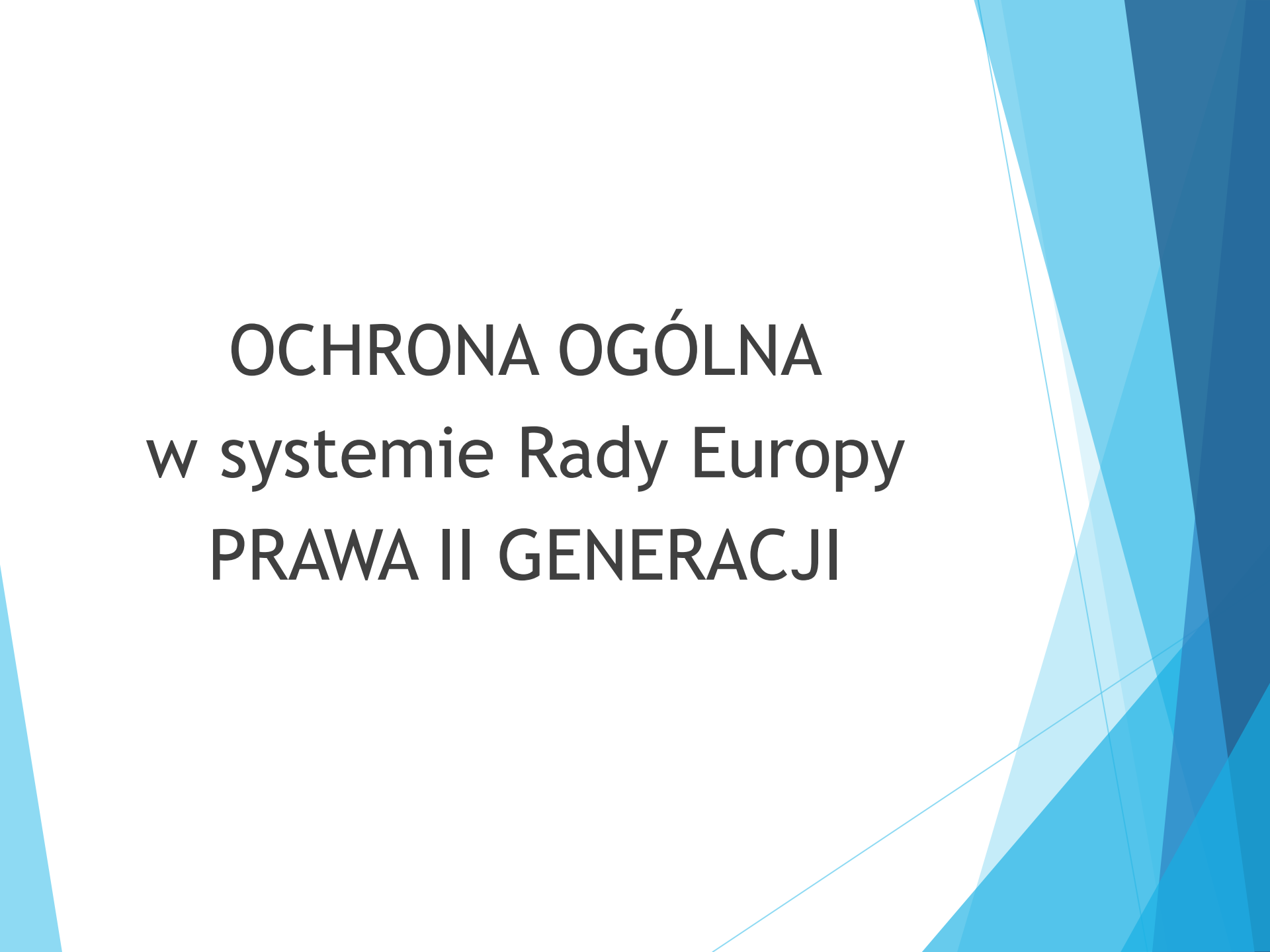
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

- ▶ Praktyczny przewodnik po kryteriach dopuszczalności skargi - informacje dla prawników

https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_POL.pdf

Ale także:

- ▶ <http://www.hfhr.pl/publikacje/omowienie-orzeczen-etpcz/> HFPC - omówienia orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przygotowane przez Marka Antoniego Nowickiego.
- ▶ <http://przegladpm.blogspot.com/> - Przegląd Prawa Międzynarodowego - BLOG, dział: prawa człowieka.

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of blue, ranging from light sky blue to deep navy blue. These shapes are primarily located on the right side of the slide, creating a modern, dynamic feel.

OCHRONA OGÓLNA
w systemie Rady Europy
PRAWA II GENERACJI

EKS i REKS

European
Social
Charter

Charte
Sociale
Européenne

► Europejska Karta Społeczna z 1961r.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168006b642>

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/about-the-charter>

(Pl - 25.06.1997) - uzupełnia system strasburski o prawa społeczne

Kontrola - **nie ma charakteru sądowego!**

Państwa kierują SPRAWOZDANIA do
EUROPEJSKIEGO KOMITETU PRAW SPOŁECZNYCH,
który wydaje niewiążące WNIOSKI.

Ale!

EKS i REKS cd.

- ▶ Protokół dodatkowy do EKS z 9.11.1995r.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007cdad>

przewiduje system skarg zbiorowych

(wnoszonych przez międzynarodowe lub krajowe organizacje pracodawców lub pracowników)

Skarga → Komitet → Zalecenie

Nie został jednak ratyfikowany przez Polskę.

- ▶ ZREWIDOWANA EUROPEJSKA KARTA SPOŁECZNA z 1996 r.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007cf93>

(rozszerza zakres ochrony o nowe prawa, ma zastąpić EKS)

Także nie została ratyfikowana przez Polskę.

Warto przeczytać:

*Stanowisko EKPS z 21.04.2020 r.
w sprawie interpretacji prawa do
ochrony zdrowia
w czasach pandemii*

<https://rm.coe.int/statement-of-interpretation-on-the-right-to-protection-of-health-in-ti/16809e3640>

**OCHRONA SZCZEGÓLNA
NA PRZYKŁADZIE
KONWENCJI STAMBULSKIEJ**

Konwencja RE o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 2011 r.

- ▶ **Tekst konwencji:** <https://rm.coe.int/168046253c>
- ▶ Raport wyjaśniający: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383a>
- ▶ Nad przestrzeganiem Konwencji czuwa Komitet ewaluacyjny **GREVIO**, którego członkowie po raz pierwszy zostali wybrani w maju 2015r. <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>
Rozpatruje on **sprawozdania** państw.
<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work>
Raport przedłożony przez Polskę: <https://rm.coe.int/grevio-inf-2020-8-rapport-etatique-pologne/pdfa/16809e0641> (26.03.2020)
- ▶ **Konwencja nakazuje wprowadzenie odpowiedzialności karnej dla sprawców różnych rodzajów przemocy wobec kobiet.**
- ▶ W stosunku do Polski Konwencja weszła w życie 1 sierpnia 2015r. (Dz.U. 2015 poz. 398)
- ▶ W czerwcu 2017 Konwencję podpisała UE (rok 2017 - rokiem zwalczania przemocy wobec kobiet)

Komisarz Praw Człowieka Rady Europy

- ▶ To istniejąca od 1999r. niesądowa instytucja, która ma za zadanie wspierać promocję praw człowieka w edukacji, wspomagać ombudsmanów oraz ustalać braki w prawodawstwie, dostarczać informacji w zakresie praw człowieka.

- ▶ Od 2018r. funkcję tę pełni

Dunja Mijatović

- ▶ **RAPORT PO WIZYCIE W POLSCE
W DNIACH 11 - 15 MARCA 2019 R.**

<https://rm.coe.int/raport-po-wizycie-w-polsce-w-dniach-11-15-marca-2019-r-komisarz-praw-c/1680953727>

Komisja wenecka

- ▶ **Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo**
- organ doradczy Rady Europy
- ▶ W jej skład wchodzi eksperci w dziedzinie prawa, przede wszystkim konstytucyjnego i międzynarodowego.
- ▶ Powstała w 1990 r. w związku z rozpoczęciem procesu transformacji systemowej w Europie Środkowej i Wschodniej.
- ▶ W kwietniu 2016 r. Hanna Suchocka wybrana została jej honorową przewodniczącą.
- ▶ Rola Komisji:
https://www.venice.coe.int/WebForms/pages/?p=01_Presentation&lang=EN
- ▶ **Opinie KW dot. sytuacji w Polsce:**
https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/by_opinion.aspx?lang=EN

Materiały dodatkowe

- ▶ (POL) ECHR - Film na temat warunków dopuszczalności

<https://www.youtube.com/watch?v=4WV3Qym9Pd0&feature=youtu.be>

- ▶ (POL) ECHR - Jak prawidłowo złożyć skargę

<https://www.youtube.com/watch?v=3gYpIMLPNOY>

- ▶ (POL) ECHR - Europejska Konwencja Praw Człowieka

<https://www.youtube.com/watch?v=v2LBjU1yvJ8>

- ▶ (POL) ECHR - Film o Europejskim Trybunale Praw Człowieka

https://www.youtube.com/watch?v=C4-R-_IKqj0&feature=youtu.be

- ▶ Prof. Roman Wieruszewski (niezwykle przystępnie :) o ETPC i jego orzecznictwie

<https://www.youtube.com/watch?v=dnc4rM3nc6E>

- ▶ Europejska Karta Społeczna

<https://vimeo.com/322201977>

- ▶ Raport o działalności ETPC w latach 1959-2019

https://www.echr.coe.int/Documents/Overview_19592019_ENG.pdf

- ▶ Raport z działalności ETPC za rok 2019

https://www.echr.coe.int/Documents/Facts_Figures_2019_ENG.pdf

+ przegląd kluczowego orzecznictwa za 2019

https://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2019_ENG.pdf

Zaliczenie ćwiczeń 2/6

Odbędzie się na podstawie prawidłowego rozwiązania 3 z 5 kazuśów.

Termin wykonania - 30 kwietnia 2020 (włącznie).

Powodzenia 😊

Link do kazuśów:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=kWLHUIAMRESi-0-KsWjDESYdpGplthBMok8Gk8Tmm-dUN0Y4VINOUEFRUEND0ThBUVZFUTVYTkZaQi4u>